

ÇANAKKALE SARIÇAY'DA SU SAMURUNUN YAŞAMA ORTAMLARI

Sezginer TUNÇER
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi
Temel Bilimleri Bölümü
17100 ÇANAKKALE

Özet: Su samuru, *Lutra lutra*, yaşadığı sucul ortamların içindeki ve civarındaki sucul bitki örtüsü ile çok yakın ilişki içindedir. Çanakkale Sarıçay'da yaşayan su samuru popülasyonuna ait bireyler, çay kenarındaki bitki örtüsünden hem yuva yapmak hem de saklanmak için yararlanmaktadırlar. Ortama atılan kirleticiler ve bitki örtüsüne yapılacak müdahaleler su samurunun yaşamını hem olumsuz yönde etkilemekte hem de türün korunmasını ve geleceğini tehdit etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Su Samuru, Sarıçay, Sucul Bitkiler, Kirlenme

HABITAT OF OTTER IN ÇANAKKALE SARIÇAY STREAM (TURKEY)

Abstract: Otter, *Lutra lutra*, is closely linked with the aquatic plants that are within and around the water body live in. The individuals of the otter population in Çanakkale Sarıçay use the water plants for both nest building and cover. Disposed waste waters results in disturbance of their life and also threatens the population with extinction.

Keywords: Otter, Sarıçay, aquatic plants, pollution.

GİRİŞ

Çanakkale ilinin, önemli akarsularından olan Sarıçay'ın kaynağı Kaz Dağları'dır. Bazı kaynaklar tarafından Koca Çay olarak da bilinen akarsu Çanakkale'nin güneyinden Çimenli Kalesi / Çanakkale'nin güneyinden Çanakkale Boğazı'na dökülür. Yaklaşık uzunluğu 40 km olan Sarıçay, son yıllarda artan çevre kirliliğinden dolayı su ürünleri avcılığının giderek daha da az yapıldığı ortamlar arasındadır.

Evsel, tarımsal ve bazı sanayi atık ve atıkların farklı yollardan sucul ortama boşaltılması sonunda, ortamda yaşayan bazı akuatik canlılar, doğrudan ya da dolaylı yollardan etkilenebilmektedir (Uysal ve ark., 1985).

Çanakkale'ye ait meteorolojik verilerine bakıldığında yılın en sıcak aylarının Temmuz ve Ağustos ayları olduğu ve sıcaklığın 24.7C ile en yüksek değere ulaşmasına karşılık, Ocak ve Şubat aylarında sıcaklığın 6.1C'ye düştüğü bildirilmektedir. Yıl içinde yağışlar sonbahar ve kış aylarında toplanmakta olup yıllık yağış tutarı 621.5 mm'yi bulmaktadır. Kış aylarında kar yağışının çok az olduğu ve toplam sadece 3 gün karla örtülüdür (Öztürk ve Erginal, 2001). Çanakkale Boğazı suları ile devamlı değişim halinde bulunan Sarıçay'ın deniz ile bağlantılı olduğu deltasında yoğun bir midye *Mytilus galloprovincialis* yatağı bulunmaktadır.

Bu araştırmada, ülkemizde sayıları hızla azalan ve yaban hayatında önemli bir yer tutan su samurunun *Lutra lutra*'nın Sarıçay'daki varlığı incelenmiş ve yaşam ortamlarının ve avlanma sahalarının bazı fotoğrafları çekilmiştir. Ayrıca Sarıçay kıyılarında yapılmakta olan düzenlemeler ile türün yaşadığı alanlar arasındaki ilişkiler gözden geçirilmiştir.

MATERYAL VE METOT

Araştırmalar sonunda, farklı boydaki balıkçı tekneleri kullanılmıştır. Denize en yakın bölgeden başlamak üzere, Sarıçay'ın karaya doğru uzanan kesimlerine tekne ile gidilmiştir.

Şekil 1. Araştırma sahası Sarıçay'ın genel görünümü

Su samurunun yaşadığı ve yuva yaptığı bölgelere yaklaşılarak fotoğrafları çekilmiştir. Fotoğraf çekimleri, sabah 08.00 - 10.00 saatlerinde, 100 Asa'lık film kullanılarak 28 - 80 Zoom objektifle gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Sürekli koruma altında bulunan *Lutra lutra*, su içinde oldukça hareketlidir. Kıyıya çok yakın çalılar ve otların açtığı oyuklarda dinlenir ve uyurlar (Tunçer, 2000). Geceleri, akıntıya karşı yüzen su samuru, sabah erken saatlerde ve gündüzleri akıntı yönüne doğru yüzerler. Sarıçay'ın farklı lokalitelerinde görülen su samurları, Sarıçay balıkçıları tarafından sık sık görülmektedir. Balıkçı barınaklarının çok yakınlarına kadar gelebilen *Lutra lutra*, bazen teknelere çıkmakta ve balıkçıların kendisi için bıraktığı balıkları tüketmektedir. Özellikle tatlı su kaynaklarımızın kıyılarındaki bitki örtüsünün hızlı biçimde azalması ve düzensiz yapılan rekresyonel alanların su samuru popülasyonunun olumsuz yönde etkilemektedir.

Kıyı düzenlemeleri sonunda, kullanılan beton kalıplar ve yürüme bantları, türün hem yaşama hem de avlanma sahalarını büyük ölçüde yok etmektedir. İç su kıyılarımızda yaygın olarak, yılan balığı avcılığında kullanılan pinterler, su samurlarının boğularak ölümlerine neden olmaktadır (Lode, 1993; Tunçer, 2000). Elde edilen şekillerden görüleceği üzere her geçen gün aşırı olarak kirlenen Sarıçay kıyıları hem görsel olarak hem de su samurlarının yaşadığı uygun alanlar olmaktan uzaklaşmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Artan nüfus ve artan endüstrileşmenin bir sonucu olarak, Sarıçay ve çevresi sürekli olarak kirletilmektedir. Çanakkale Çan Yolu üzerinde yer alan bazı madencilik kuruluşlarının atıkları Sarıçay'a ulaşmaktadır. Buna ek olarak Çanakkale sanayi atık ve atıkları ile Sarıçay'a doğrudan yada gizli olarak bağlanan evsel atıkların etkileri, hem su ürünleri avcılığını olumsuz hem de su samurunun yaşam ortamlarını doğrudan etkilemektedir.

Hidrofitik ve Riperial Vegetasyon ile arasındaki ilişkileri çok sıkı olan su samurunun korunması yönünde alınacak tedbirler ancak eğitimle sağlanabilir. Hem beslenme hem de yuva için gereksinim duyulan sucul alanlar aynı zamanda su samurunun beslendiği alanlardır. (İlarslan ve Yaprak, 2000).

Ülkemizin sahip olduğu, nesli tükenmekte olan yada sayıları hızla azalan orta büyüklükteki memeli türlerinden *Lutra lutra*'yı korumak için öncelikle biyotopuna saygılı olmak zorunda olduğumuzu unutmamamız gerekmektedir. Bunun yanında yaşadığı ortamdaki hasta, zayıf ve insanoğlunun tüketmediği bazı türleri besin olarak tüketen su samurunu korumanın aynı zamanda doğal dengenin korunması olduğunu hatırlamamız ve samurlarına sevgi, doğal biyotoplarına da saygı göstermemizin bir insanlık borcu olduğunu sürekli savunarak doğa ile barışık yaşayıp kuşaklara bu bilinci aşılamalıyız.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın sürdürülmesi sırasındaki yardımlarından dolayı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Meslek Yüksek Okulu Öğr. Gör. Gülhan APAK ve Öğr. Gör. Aykan ÖZENER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKLAR

İLARSLAN, R., YAPRAK, E.A. 2000: Su Samuru ve Bitki Örtüsü, Tabiat ve İnsan, (2): 5 - 8.

LODE, T. 1993: The decline of Otter (*Lutra lutra* L.) populations in the region of the Pays Loitre, western France. Biol. Conserv. 165: 9 -13.

ÖZTÜRK, S., ERGİNAL, E.A. 2001: Sarıçay Havzasının Jeomorfolojisi. Türk Coğrafya Dergisi, (36): 49 - 86.

TUNÇER, S. 2000: Türkiye'deki Su Samuru (*Lutra lutra* L.)'nun Korunmasının Önemi ve Karşılaştığı Tehlikeler. Tabiat ve İnsan, (2): 16 - 21.

UYSAL, H., YARAMAZ, Ö., TUNÇER, S. 1985: Gölarmara ve Gölük Göllelerinde Fizikokimyasal ve Besleyici Elementlerin Karşılaştırmalı Olarak Araştırılması. 18 - 20 Kasım 1985, Ankara, TTKD Yayın No: 17, 157 - 164.